

Tsev Neeg Cov Nyiaj Txiag: Nyob Taus Thaum Muaj Tsawg

Poob hauj lwm los sis nyiaj cia li tau tsawg ib qho uas yuav ua tau txaus ntshai rau ntau leej, tshwj xeeb tshaj yog tias nws yog ib qho uas tshiab rau koj.

Nyob taus thaum muaj tsawg yog kom koj pib ua tej yam dab tsi tam sim no. Cov theem uas yuav ua mas yooj yim, lub hom phiaj uas koj tsim ntawv tej zaum yuav tsis nyob li ntawv mus tas li, tiam sis yog tsis npaj thiab ua yuav ua kom nyuab hauv koj tsev neeg.

Kev tsim qhov nyiaj uas koj nqa tom hauj lwm los, saib xyuas cov nuj nqis komk zoo, nrhiav kev txo cov nuj nqis, siv cov nyiaj thaum uas muaj xwm ceev kom zoo, thiab kom tag nrho tsev neeg muaj feem rau lub sij hawm no yog cov theem uas koj yuav tau ua raws thiaj li tswj tau koj tsev neeg qhov teeb meem txog nyiaj txiag. Cia peb mus ib theem zuj zus.

Theem 1: Kuv yuav tsis ua hauj lwm hov ntev?

Ua ntej yuav pib kho cov nyiaj txiag, xyuas seb koj yuav tsis ua hauj lwm hov ntev. Tej zaum yuav yog li ntawm rau hil mus rau ib xyoos ua ntej koj yuav rov qab nrhiav tau hauj lwm ua. Koj yuav tsum xyuas kom zoo txog cov teeb meem ntawm nyiaj txiag uas tej zaum koj yuav ntsib.

Theem 2: Peb cov nyiaj yuav yog dab tsi?

Feem ntau cov tsev neeg muaj ob hom nyiaj los. Ntau hom nyiaj yuav pab daws qhov teeb meem thaum uas tsis muaj hauj lwm ua hauv tsev neeg lawm. Tiam sis, ib qho nyiaj los tsuas txhais tau hais tias cov nyiaj uas tsev neeg siv thaum uas muaj nyiaj ntawv yuav tau siv kom muaj nqis los sis tej zaum yuav tsis muaj lawm rau yav pem suab.

Tsev neeg cov nyiaj yuav muaj ob lub sij hawm. Sij hawm I muaj qhov nyiaj poob hauj lwm. Saib koj qhov nyiaj nqa los tsev (nyiaj tau tom qab rho se tas) txhua hli. Sih hawm II muaj thaum uas qhov nyiaj poob hauj lwm ntawv tsis muaj lawm thiab tsev neeg pib siv cov nyiaj uas tseg cia thiab tej yam uas ntaus tau ua nyiaj los ua qhov nyiaj siv.

COV TSWV YIM:

- **Soj ntsuam cov tw tshev.** Qhov nyiaj nqa los tsev yuav ua tau kom ntau yog tias saib cov se uas rho tawm (tshwj xeeb tshaj yog tias koj tau nyiaj ntau rov qab thaum ua se), hloov cov kev pab them nqi kho mob mus rau qhov uas them tsawg zog, thiab saib kom zoo cov nyiaj uas muab tso ncaj qha mus rau cov kev ceev nyiaj tseg.

- **Yuav tsum suav dav dav thaum uas xyuas koj cov nyiaj tau.** Tsis txhob suav cov nyiaj uas tau thaum uas hauj lwm tshaj teev los sis cov nyiaj uas yuav tsis tau txhua hli tas li.
- **Tej zaum nws yuav yog ib lub tswv yim zoo los saib koj daim ntawv qhia seb koj them nuj nqis li cas (credit report) lub sij hawm no.** Cov ntawv qhia seb koj them nuj nqis li cas (credit reports) yuav tsum tau saib must as li, tiam sis yog paub tis koj yeej them nuj nqis raws sij hawm tas li thiab tag nrho cov lus qhia nyob hauv yeej yog lawm yuav tiv thaiv tau qhov uas suav qhov nyiaj poob hauj lwm yav pem suab.

Daim Ntawv Ua Cov Nyiaj Tau

Nyiaj tau, Nyiaj xyoo	Sij Hawm I	Sij Hawm II
Them txhua plua (weekly) (x 4.33)		
Them ob plua (weekly) twg (x 2.17)		
Them ob zaug ib hlis (x 2.0)		
Txhua hli		
Nyiaj yug menyuam		
Nyiaj poob hauj lwm (x 4.33)		
Nyiaj ua lag luam/nyiaj tau ntawm se		
Tag nrho cov nyiaj tau		

Theem 3: Peb cov nyiaj mus rau qhov twg lawm?

Muaj ob txoj kev los xyuas seb koj siv nyiaj npaum li cas. Ib txoj yog ROV QAB XAV. Hauv ib qho uas rov qab xav, koj muab tag nrho cov nuj nqis rau lub hlis tas los uas rov qab ua koj cov nuj nqis uas siv phau tshev thiab cov tw yuav khoom. Hom nuj nqis no yuav ua tau zoo yog tias tag nrho cov kev yuav khoom os ntawm ib tug zauv sau tshev, thiab cov nyiaj uas siv rau tej yam me me nrog rau "cov nyiaj hauv hnab ris", tsis muaj pes tsawg.

Txoj kev zus ob yog SAIB cov nuj nqis rau ib hlis los sis ob hlis uas sau tag nrho cov khoom yuav thiab cov nqi txhua hnub. Qhov no yuav saib tau tag nrho cov nug nqis los ntawm ib tug zauv sau tshev los sis, yog tias siv nyiaj ntsuab, yuav khaws tau cov tw yuav khoom thiab cov nuj nqis txhua hnub.

Cov nuj nqi, thiab, yuav tsum tau muab sau txhua hli. Siv cov zauv sib khoo uas muaj nyob rau daim ntawv ua rau Cov Nyiaj Qab Los Tsev (saum toj) los kho cov nuj nqis txhua hli.

TSWV YIM:

- **Kev saib cov nuj nqis tsis yog ib txoj hauj lwm uas yuav ua tsis txawj tag.** Saib ib hlis es xyuas cov kem hauv koj qhov kev siv kom koj thiaj li paub kho koj lub hom phiaj txog kev siv nyiaj.

Daim Ntawv Ua Tsev Neeg Cov Nuj Nqis Txhua Hli

VAJ TSE	Tag nrho rau qhov no	Tag nrho
Nqi ntiavj/Nqi tsev	\$_____	
Kho ub no	_____	
Kev siv	<i>Hluav taws xob</i> _____	
	<i>Nkev</i> _____	
	<i>Dej</i> _____	
	<i>Xov tooj</i> _____	
Khoom/Rooj Toog	_____	
Kev tuav pov hwm thiab se	_____	\$_____
 KHOOM NOJ		
Khoom tom tsev	_____	
Khoom noj uas tsis yog tom tsev	_____	\$_____
 TSHEB		
Nqi tsheb	_____	
Nkev, Roj, Kev Kho	<i>Nkev</i> _____	
	<i>Roj</i> _____	
	<i>Kev kho</i> _____	
Kev tuav pov hwm	_____	
Tsheb thauj neeg sawv daws	_____	\$_____
KHO MOB/KHO HNI AV	_____	\$_____

NQI THEM RAU YUAV YUAV KHOOM (CREDIT CARD)

- 1. _____
- 2. _____
- 3. _____
- 4. _____
- 5. _____

_____ \$ _____

KHAUB NCAWS/KHOOM RAU NTIAG TUG

_____ \$ _____

KEV UA SIV

_____ \$ _____

NYIAJ PUB/PHAJ TSHAB

_____ \$ _____

LWM YAM

- Kev kawm ntawv _____
- Kev tuav pov hwm _____
- Nqi zov menyuam _____
- Luam yeeb _____
- Xaim tv _____

_____ \$ _____

NYIAJ CEEV TSEG

_____ \$ _____

Cov nuj nqis tag nrho txhua hli \$ _____

Theem 4: Peb cov nyiaj tau los piv tau li cas rau peb cov nuj nqis?

Theem no yog theem uas tsis yog npau suav. Nws tseem ceeb heev uas koj yuav tau muab qhov nyiaj "qhov seem thaum kawg" los piv rau koj cov nuj nqis.

Piv Nyiaj Tau thiab Cov Nuj Nqis

Nyiaj Tau Txhua Hli - Nuj Nqis Txhua Hli = qhov seem thaum kawg (+ los sis -)

_____ - _____ = _____

Muaj peb qhov kwv yees tom qab koj piv koj qhov nyiaj tau thiab cov nuj nqis.

A. Koj qhov nyiaj tau zoo ib yam li koj cov nuj nqis. Tsis muaj chaw pes tsawg rau koj ua txhaum, tshwj xeeb tshaj yog tias koj siv hom kev rov qab xov los xyuas koj cov nuj nqis. Saib cov nuj nqis kom zoo zoo rau lwm lub hlis, kho thiab soj ntsuam koj qhov kev siv nyiaj dua. Nco

ntsoov tias yog tias koj mus rau lub Sij Hawm II, koj cov nyiaj yuav tsis txaus rau cov nuj nqis thiab yuav tau txiav qhov no yav pem suab.

B. Koj cov nyiaj tau tshaj koj cov nuj nqis. Koj yuav nyob taus thaum uas nyiaj txo rau koj tsev neeg.

- Sim ib qho kev ceev nyiaj txuas mus kom tseg tau nyiaj cia.
- Saib cov nuj nqi txuas ntxiv kom zoo vim tias tej zaum yuav tau kho ntxiv yog tias koj nkag rau lub Sij Hawm II ntawm kev poob hauj lwm.

C. Koj qhov nyiaj tau tsis txaus koj cov nuj nqis. Muaj peb qho uas tej zaum koj yuav ua tau yog tias qhov no tshwm sim:

1. Txo cov nug nqis. Saib cov nuj nqis uas yuav hloov tau yooj yim, cov uas koj muaj kev xaiv. Txiav cov nqi xov tooj mus rau qhov uas tsawg tshaj, txiav cov cable mus rau qhov uas tsawg tshaj, ntim su mus noj, thiab tshem qhov kev tuav pov hwm rau tsheb sib nraus ntawm ib lub tsheb uas tsis tau nqi lawm thiab lub tsheb uas twb them tag lawm tej zaum yuav txo tau me ntsis ib ntus los sis mus tas li nyob ntawm qhov teeb meem. Nws yuav ua tau kom seem nyiaj ntxiv los them nqi tsev los sis nqi tsheb.

TSWV YIM:

- **Sim muab nyiaj rau koj cov menyuam** ... yog tias tsis tau muab rau lawv. Muab nyiaj me ntsis rau lawv ib plua (weekly) twg los them tej yam nuj nqis uas ua rau koj saib yooj yim zog seb koj rho nyiaj "tawm hauv hnab ris" li cas lawm thab yuav ua rau kom lawv muaj thiv meem rau lawv txoj kev siv nyiaj.
- **Txiav txim seb koj yuav xav yuav khaub ncaws dab tsi (thiab txuas mus) rau cov menyuam.** Yog tias lawv xav yuav ntau tshaj qhov uas koj yuav taus lawm, "them ib qho li lawv them" rau cov khoom uas kim los sis cov khaub ncaws tshwj xeeb uas lawv xaiv.

2. Nyiaj nce. Tej zaum koj yuav pib rho nyiaj tawm hauv cov nyiaj uas siv thaum muaj xwm ceev los sis cov nyiaj uas ceev cia los pab them koj cov nuj nqis, los sis kom ib tug txij nkawm ua hauj lwm ntau zog tom ib qho chaw uas tsev neeg yog tswv los sis ib lub lag luam uas tsis nyob hauv tsev. Koj tus txij nkawm tej zaum yuav rov qab mus ua hauj lwm thiab/los sis ua hauj lwm ntau teev zog.

TSWV YIM:

- **Ceev faj txog qhov rho nyiaj hauv tej yam uas ntaus tau ua nyiaj** ua ntej nkag mus rau Sij Hawm II ntawm kev poob hauj lwm. Lub sij hawm ntawv yog lub sij hawm uas nyiaj tau yuav txo ntau. Ceev faj txog qhov uas sim pib ib lub lag luam ua tom tsev thaum uas nyiaj txo lawm. Tus nqi pib yuav ua rau kom cov nuj nqis nce thiab nyiaj tau txo.

3. Rov qab kho cov nuj nqis. Yog tias ib qho uas nyiaj tau tsis duav cov nuj nqis vim muaj nuj nqis ntau ntawm cov yuaj yuav khoom (credit card) los sis cov nuj nqis uas tsis ruaj khov, rov qab kho los sis txo cov nuj nqis yuav yog ib txoj kev uas ua tau.

TSWV YIM:

- **Siv nyiaj ceev tau los them cov nuj nqis tej zaum yuav ua tau.** Yog tias koj tau nyiaj fob tej zaum nws yuav yog ib qho zoo los them cov nuj nqis kom ntau li ntau tau. Yog tias koj tsis tau muab koj lub tsev rov qab ua dua kom tau tus paj qis, tej zaum lub sij hawm no yuav yog ib lub uas zoo ua tam sim no los them kom tas koj cov nug nqi ntawm daim yuaj yuav khoom (credit card). Qhov no tej zaum tseem yuav ua tau kom koj lub nqi tsev tsawg zog thiab them tag nrho cov nuj nqis hauv daim yuaj yuav khoom (credit card) tib lub sij hawm.
- **Ceev faj txog qhov uas tsuas them tus nqi tsawg uas yuav kom them mus xwb** rau tag nrho cov yuaj yuav khoom (credit cards). Qhov no yuav nce tus nqi ntawm koj daim yuaj yuav khoom (credit card) thiab yuav ua kom lub sij hawm ua them tag cov nuj nqis ntawv ntev. Thaum nyob rau lub Sij Hawm I ntawm koj qhov kev poob hauj lwm, tsis txhob ua kom muaj nuj nqis ntxiv rau cov yuaj yuav khoom (credit cards). Muab cov yuaj yuav khoom (credit cards) ntawv tshem cia los sis muab txiav pov tseg es thiaj li tsis siv. Khas ib daim yuaj tom tuam txhab tso nyiaj rau thaum uas muaj xwm ceev.

Theem 5: Kuv yuav ua li cas yog tias kuv them tsis taus kuv cov nqi?

Tsis txhob ntshai. Tsim ib lub hom phiaj tshiab. Hauv lub Sij Hawm II ntawm qhov poob hauj lwm, qhov uas tsis muaj nyiaj poob hauj lwm yuav txo tau tsev neeg qhov kev siv nyiaj mus rau qhov uas tsis muaj kiag li. Lub sij hawm no yuav tsum kom ua tej yam dab tsi ntau, soj ntsuam txog tej yam khoom uas ntaus tau ua nyiaj, thiab yuav tsum qia dub zog txog kev siv nyiaj. Nco ntsoov tias, lub sij hawm no yuav tsis kav mus ib txhis.

Soj ntsuam koj cov nyiaj tau thiab cov nuj nqis li koj ua tas los. Saib koj cov nyiaj tau nrog rau koj cov nuj nqis. Muab sib piv thiab kho.

1. Xyuas seb koj yuav them taus dab tsi ntawm koj cov nuj nqis. Cov neeg uas yus tsuav nuj tsuav nqi ntawv yuav tsis xav tau koj lub tsev los sis lub tsheb. Lawv tsuas xav kom them qhov uas tiv ntawm thiab qhov paj rau qhov nyiaj txais ntawv rov qab. Feem ntau yog them tau tus paj ntawm daim nqi xwb yuav pab tau. Muab sib faib cov nyiaj tau rau cov neeg uas tshuav nqis ntawv tom qab them tag nrho cov nqi uas yuav tsum tau them lawm.
2. Hu rau tus neeg uas yus tshuav nuj tshuav nqi ntawv ua ntej koj yuav tsis them mus. Feem ntau cov neeg uas yus tshuav nuj tshuav nqi ntawv yuav txo tau qhov uas kom them mus ntawv yam uas muab sij hawm ntev zog, tiam sis koj yuav tsum tau them kom taus qhov uas txo ntawv tas mus li. Ohia rau lawv txog koj qhov teeb meme thiab seb tau muaj dab tsi tshwm sim lawm thiab seb koj xav tias yuav muaj dab tsi tshwm sim ntxiv mus thiab.
3. Hais ncaj ncaj seb koj yuav ua tau li cas nrog tus neeg uas yus tshuav nuj tshuav nqi ntawv. Qhov no yuav kom koj nrog ib tug neeg uas yuav txo tau tus nqi ntawv tham. Feem ntau thawj tus neeg uas koj tham nrog tsis yog tus uas yuav txo tau nqi. Yuav tsum tau hais kiag ib tug nqi tias yuav them taus pes tsawg ib hlis twg. Yog tias koj hais yam uas tsis txaus ntseeg ntawm koj qhov kev cog lus, tej zaum nws yuav ua rau tus neeg yus tshuav nuj tshuav nqi ntawm tsis koom tes nrog yus yav pem suab lawm thiab. Feem ntau tus neeg yus tshuav nuj tshuav nqi ntawv xum yuav qhov them tsawg uas tsis xum yuav qhov uas tsis them kiag li.
4. Sau ntawv lawv qab hais txog qhov uas npaj yuav them li cas nrog tus neeg yus tshuav nuj tshuav nqi ntawv. Qhov no txhais tau hais tias koj yuav tsum tau sau cov zwj thaj, sij hawm, hu rau leej twg, thiab tau cog lus li cas nrog tus yus tshuav nuj tshuav nqi ntawm lawm.
5. Them koj cov nuj nqi kom raws sij hawm. Thaum uas koj tau teem ib lub sij hawm them nqi nrog tus neeg uas yus tshuav nuj tshuav nqi ntawv lawm, nws yogi b qho tseem ceeb uas yuav tsum tau them. Yog tias muaj teeb meem ntxiv lawm thiab rau koj, hu rau tus neeg yus tshuav nuj tshuav nqi ntawv ua ntej koj yuav tsis them los sis txo tus nqi them ntawv ntxiv.
6. Tsis txhob siv yuaj yuav khoom thaum uas poob hauj lwm. Siv yuaj yuav khoom thaum uas muaj xwm ceev xwb vim tias kev poob hauj lwm yuav ua rau koj them tsis tau koj cov nuj nqis. Muab cov yuaj ntawv cia thiab siv nyiaj ntsuab kom ntau li ntau tau.

TSWV YIM:

- Txawm tias nws nyuaj los, yuav tsum them cov nuj nqi kom raws sij hawm. Qhib tag nrho cov nuj nqi thaum uas txais tau. Tsis txhob sim los sis ntshai es cia li kav liam qhov teeb meem xwb.

B. Saib cov khoom uas ntaus tau ua nyiaj uas yuav pauv tau mus ua nyiaj ntsuab. Yog tias koj xaiv qhov no ua, feem ntau qhov kev hloov ntawm yuav ua tau nyiaj ntsuab, txo tau tus nqi them, thiab txo tau cov nuj nqis.

1. Cov khoom no tej zaum yuav ua tau nyiaj ntsuab, muag: tsheb, nkoj, tsheb caij thaum los daus, cov khoom qub, cov khoom uas khaws cia, cov khoom siv ua si, cov twj, rooj tog.
2. Muab cov kev tuav pov hwm tag lub neeg los sis qhov nyiaj tshuav hauv qhov kev tuav pov hwm pauv mus ua tuav pov hwm luv (term).
3. Txais nyiaj hauv qhov kev tuav pov hwm. Nco ntsoov them cov nyiaj hli txuas mus kom qhov kev tuav pov hwm ntawv tseem nyob thaum uas koj tseem txais nyiaj.
4. Xyuas seb txais nyiaj puas tau hauv cov nyiaj laus 401(k) los sis muab cov nyiaj rau thaum los so hauv lwm (*Individual Retirement Accounts* (IRAs)) pauv mus ua nyiaj ntsuab. Tej yam no yuav tsis raug them se kom txog rau thaum uas rho tawm. Tej zaum yuav muaj kev nplua, tiam sis koj yuav rov qab txais koj cov nyiaj xwb. Xyuas qhov uas seb tus se yuav siv li cas.
5. Txais los ntawm tsev neeg los sis cov phooj ywg. Nws yuav tsis yog ib qho uas yuav zoo tshaj plaws, ua qhov kev txais no kom tsis muaj teeb meem li. Sau ib daim ntawv cog lus yuav rov qab them qhov nyiaj rov qab nrog rau paj.
6. Muag cov khoom twv nqi, khoom tuav nqi, los sis tso nyiaj noj paj. Yog tias kj muaj cov khoom uas ntaus tau ua nyiaj no, saib kom zoo txog qhov uas se yuav muaj feem rau hauv thaum uas tau los sis poob. Thaum uas poob hauj lwm, nws yog ib qho tswv yim zoo los muag cov khoom uas ntaus tau ua nyiaj no thiab muag kom tau peev.

TSWV YIM:

- **Xyuas kom koj mus muab cov kev pab hauv zej zos** thiab cov kev pab uas yuav los pab tau kom koj cov kev pab ntau dua tuaj. Siv cov kev pab uas muaj yuav pab tau koj cov kev pab kom ntau. Xyuas hauv xeev *Wisconsin Homestead Tax Credit*, tsoom fww thiab xeev *Earned Income Credits*, thiab cov kev pab nyiaj muas noj. Cov lus qhia rau lwm cov kev pab yuav muaj los ntawm kev mus xyuas cov koom haum hauv koj cheeb tsam.

Sua Lus

Poob hauj lwm txhais tau tias koj yuav tsum tswj koj cov nyiaj kom sai li sai tau. Ua ib theem zuj zus.

1. Nrog koj tsev neeg tham. Qhia txog qhov teeb meem thiab npaj ib co hom phiaj uas sawv daws ua. Qhov no yuav ua rau kom txhua tus nkag siab tiab txhawb qhov kev txiav txim txog nyiaj txiag.
2. Soj ntsuam thiab kho koj cov nyiaj tau thiab cov nuj nqis.
3. Siv cov nyiaj fob los sis ib co nyiaj ceev cia los them cov nuj nqis hauv daim yuaj yuav khoom (credit card) kom ntau li ntau tau.
4. Tsis txhob siv koj daim yuaj yuav khoom (credit) thaum uas koj poob hauj lwm.
5. Nrog koj cov neeg uas yus tshuav nuj tshuav nqi ntawv tham ua ntej koj yuav tsis them mus.
6. Ncua kev muag cov khoom uas ntaus tau ua nyiaj kom ntev li ntev tau, tshwj xeeb tshaj yog cov uas muaj se txuam nrog.
7. Soj ntsuam tus txij nkaum qhov kev ua hauj lwm thiab daim tw tshev os xyuas seb puas yuav ua tau nyiaj me ntsis los ntxiv los ntawm kev ua hauj lwm ntau teev me ntsis los sis soj ntsuam qhov uas lawv rho tawm.
8. Siv cov kev pab hauv zej zos thaum uas tsim nyog los pab tsev neeg kom ntau zog.